Sumonyi Zoltán

Ady meghalt!

(Dénes Zsófiáról)

Ez a sírós kiáltás éppen száz éve hangzott el a Szabad sajtó út délelőtti forgalmában, és erről most eszembe jut Dénes Zsófia. Mert hogy sírós volt, azt tőle tudtam meg, és meg is tapasztalhattam.

Dénes Zsófiát (Zsukát) a 70-es évek közepén ismertem meg a Szigligeti Alkotóházban. Akkor már kilencven éves volt, és mindig a társalgó melletti, parkra néző, 21-es (ma 29-es) szobában lakott a férjével, Szepivel, a hatvanéves Szalatnyay József festőművésszel. Zsukát és Szepit különös érdeklődés, pletykák és legendák fonták körül Szigligeten, s ezt elsősorban Adynak, másodsorban (vagy fordítva) a köztük lévő korkülönbségnek köszönhették.

Akkor még a reggelit behozták a szobákba a fiatal felszolgálólányok, akik csak egy-két éve álltak ki az iskolából, és Zsuka szívesen beszélgetett velük, kérdezgette őket a falu dolgairól. Hogy így összebarátkoztak, egyszer egyikük megkérdezte: igaz-e, hogy Zsuka néni az Ady Endre menyasszonya volt? Zsuka hosszan elmesélte rövid mátkaságuk történetét, mire a lány kissé csalódottan felsóhajtott: Így hát Zsuka néni csak egy *ápizód* volt Ady Endre életében?

Szepi reggelenként kiment festeni a várhegy oldalába, vagy a szőlők közé, de állítólag csak azért, hogy az ott kapálgató, hatvan-hetven éves falusi asszonyok körül legyeskedjen. Ezek a molesztálások a faluban is szóbeszéd tárgyává lettek, s az egyik bátrabb lány mondta Zsukának, hogy tessék már szólni a Szepi bácsinak, mert állandóan űzihajtja a falubeli öregasszonyokat. Délben Zsuka maga elé rendelte hazatérő férjét: Idefigyelj Szepi! Jegyezd meg, hogy az még *nem minden*, ha valaki öreg!

Ezeket a történeteket maga Zsuka szokta elmesélni, vacsora után az asztali beszélgetéseknél, színesen, aprókat kuncogva hozzá, de az egyiknek szem- és fültanúja voltam.

Azokban az években mindig az ugyancsak parkra néző, 22-es szobában laktam. (Nem is tudom, hogy annak most mi a számozása, mert néhány éve, az átépítéskor teljesen összekavarták a szobaszámokat, s ezt a régi vendégek sehogyan se tudják megjegyezni.) Tehát az akkori 22-es logikusan az akkori 21-es után következett, és egyik délelőtt,

amikor kimentem a folyosóra, éppen nyílott Zsukáék ajtaja. „Jaj, de jó, gyerekem, hogy itt vagy – mondta Zsuka –, fölkísérnél engem a fölső szintre, a nagykapu elé?" Belém karolt, és lassan mentünk fölfelé a kanyarodó falépcsőn. Egyetlen érintésre vagyok Adytól! – gondoltam elmélázva, ahogy karomon éreztem párnás, puha kezét.

A nagykapu szintjén, ahonnan a kastély földszintesnek látszik, kissé kifújva magát a lépcsők után, magyarázni kezdett. „Tudod, azért kell ilyenkor kiállnom a kapuba, mert most érkezik Szepi Tapolcáról. Festékért ment be, és neki nagyon fontos, hogy amikor leszáll a buszról, engem lásson meg először. Mert tudod, nem minden a szex." Erre a szexre megrándulhatott a karom, talán meg is kérdeztem, hogy: a szex, Zsuka néni?! – de az biztos, hogy egészen természetesen, nyugodt hangom válaszolt. „Igen. Tudod, nekem már nem olyan fontos. De a gyerek ragaszkodik hozzá."

1984. január elején ismét Szigligeten találkoztunk, akkor már kilencvenkilenc éves volt. Szerettem volna egy rádióműsort készíteni vele január 27-re, Ady haláláról. Tudtam, hogy mindent megírt már Adyról, nem csak az Élet helyett órák c. könyvében, amely 1939-ben jelent meg először, és a negyedik, bővített kiadás 1980-ban, de sok újságcikkben is, hiszen a rossz nyelvek szerint íróként évtizedek óta abból a néhány hétből él, amikor Ady menyasszonya volt. Mégis úgy gondoltam, hogy akármennyire is tudott dolgokat mond el, legyen csak meg az a saját hangján! És az is érdekelt, hogy most, egy híján száz-évesen, hogyan meséli el a történetet. „Ady haláláról? – kérdezte. – Igen, most lesz hatvanöt éve, hogy meghalt. Nem kerek évforduló, de igazad van. Ady kapcsán már minden évforduló kerek."

Csakhogy Zsukáék másnap visszamentek Pestre, mert már a karácsonyt is az Alkotóházban töltötték, így abban maradtunk, hogy a hónap közepén fölhívom, és a lakásukban vesszük föl a műsor anyagát. A lakásuk a Várban volt, a Szentháromság utca 9–11.-ben. Annak az újépítésű, „tájidegen" háznak a földszintjét egy étterem foglalta el, talán Fehér Galambnak hívták, és az első emeleti lakásba rendesen fölment az ételszag. De ez nem zavarta a háziakat, talán megszokták már, mert Zsuka, mint egy elegáns szalonban, mosolyogva ült a nappali közepén a foteljében, Szepi lelkesen ugrált körülöttünk, lesegítette a kabátomat, teát hozott, aprósüteményt.

Amikor a műsorra tereltem a beszélgetést, és bekapcsoltam a magnetofont, minden úgy történt, ahogy számítottam. Zsuka szinte szó szerint mondta fel az 1919-es januári eseményeket, úgy, ahogy a könyvében megírta. Ami meglepett, hogy mindazt jól artikulálva, csengő

hangon, nyomdakész mondatokban hallom. Csak egyetlen ponton tért el a leírtaktól: Amikor január 27-én reggel a Veres Pálné utca felé tartott, hogy Csinszkával együtt bemenjenek Adyhoz a Liget Szanatóriumba, s éppen a Párizsi Udvarnál járt, az utca túlsó oldaláról Franyó Zoltán zokogó üvöltését hallotta. „Zsófia! Ady meghalt!" Ezt váratlanul ő is úgy üvöltötte, sírásba torzuló hangon, hogy kiakadt a magnetofon hangerő szabályozója.

Nem vettem vissza a hangerőt, így ment adásba is. Ez a kétségbeesett üvöltés hitelesítette számomra mindazt, amit az Adyval való kapcsolatáról leírt, vagy korábban nyilatkozott.

Még háromévet élt. Százkét éves korában halt meg, 1987-ben.